

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شکوه سخن

چکیده مقاله‌های دومین همایش ملی
زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور

یازدهم و دوازدهم آبان ماه ۱۳۹۲

خراسان شمالی

بجنورد

پژوهشی در علی‌نامه و سبک قرن پنجم (با نگاهی به القاب و صفات حضرت علی(ع))

دکتر زهرا اختیاری

دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد

علی‌نامه کهن‌ترین مثنوی شیعی و بازمانده از قرن پنجم است. این منظومه توسط شاعری به نام ربیع (متولد ۴۲۰- زنده به سال ۴۸۲ق.) سروده شده است. موضوع آن دلاوری‌ها و رشادت‌های فوق وصف حضرت امیر مؤمنان است که در بیش از یازده هزار بیت در مدت یک سال شاعر آن را به شعر درآورده است. منظومه علی‌نامه از نظر ادبی و زبانی و دیگر دیدگاه‌ها، دارای نکات بسیار پر اهمیت است که از ویژگی‌های زبانی قرن پنجم حکایت می‌کند. با بررسی منظومه و مقایسه نکات زبانی آن با برخی منابع کهن نتایجی به دست آمده که در مقاله بیان شده است. از جمله کاربرد کلمه «تازنان» که از لغات به کار رفته در قرون اولیه است در این منظومه که مؤید اصالت علی‌نامه است. در بخش دوم مقاله به پژوهشی در القاب و عناوین حضرت علی(ع) در صفحاتی از این منظومه پرداخته شده است. بررسی در آثار سده‌های اول هجری نشان می‌دهد که ربیع از القاب و صفات رایج در قرون اولیه اسلامی در مورد حضرت علی استفاده کرده است. در علی‌نامه شاعر از دیوان خویش هم نامی آورده است، شاعری که نزدیک به دوازده هزار بیت، را در یک سال بسراید به احتمال زیاد دیوانی هم داشته است. شاید اما مثل آثار نامعدود شاعران و نویسندگان این مرز و بوم، از این دیوان هم اثری باقی نمانده است.

واژگان کلیدی: علی‌نامه، ویژگی‌های زبانی، تازنان، ویژگی‌های القاب حضرت

علی(ع).